

‘STATUS OF FORCES’

Strafrechtsmacht over militairen in het buitenland

JOOP VOETELINK

Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2012

ISBN 9789058508638

Nederland draagt al decennia bij aan crisisbeheersingsoperaties van de VN en andere organisaties en heeft mede door de economische crisis een toenemend belang bij internationale militaire samenwerking. Hierdoor zijn continu Nederlandse militairen aanwezig op buitenlands grondgebied. De regering heeft herhaaldelijk de behoefte benadrukt aan duidelijke regelingen over de juridische positie (de ‘status of forces’) van deze troepen in het buitenland. In het boek ‘STATUS OF FORCES’ *Strafrechtsmacht over militairen in het buitenland*, de handelseditie van de dissertatie van Joop Voetelink, waarop hij op 20 september 2012 promoveerde aan de Universiteit van Amsterdam, staan deze statusregelingen centraal. Hierbij richt hij zich primair op de theorie die ten grondslag ligt aan de strafrechtsmacht over strijdkrachten bij de extraterritoriale uitoefening van hun taken. Promotor van het onderzoek was prof. dr. T.D. Gill.

Tweehonderd jaar geleden deed het Amerikaanse Hooggerechtshof uitspraak in de zaak *The Schooner Exchange v McFaddon*. Deze zaak heeft brede bekendheid gekregen, omdat dit een van de eerste zaken was waarin de leer van de immuniteit van staten aan de orde kwam. Bovendien was het de eerste maal dat een rechter zich uitliet over de status van in het buitenland verblijvende militairen. De rechter overwoog dat uit de instemming van een vorst met de doortocht over zijn grondgebied van militaire eenheden van een andere staat volgde dat de troepen waren gevrijwaard van de gehele rechtsmacht van de staat van verblijf en waren onderworpen aan de strafrechtsmacht van hun commandant.

Hoewel interpretatie van de reikwijdte van deze rechterlijke overweging in de 19de eeuwse praktijk geen problemen opleverde, legden staten, en later ook internationale organisaties, vanaf de Eerste Wereldoorlog de status van militairen vast in verdragen en andere internationale instrumenten. Vanuit het internationaal publiekrecht leidde die ontwikkeling tot de constatering dat de status van in het buitenland verblijvende troepen vooral een verdragsrechtelijke aangelegenheid was. Hierdoor kwam de aandacht voor de grondslag die deze status heeft in de immuniteit van staten op de achtergrond te staan.

Uit het onderzoek van Voetelink blijkt dat troepen als orgaan van een staat in het buitenland functionele immuniteit genieten van de uitoefening van strafrechtsmacht door lokale rechtbanken. Zijn historische analyse toont echter aan dat in veel gevallen troepen verdergaande immuniteit genieten. Vaak volgt die immuniteit uit bepalingen waarin de uitoefening van de exclusieve rechtsmacht over troepen is voorbehouden aan de staten waaruit de militairen afkomstig zijn. Vanuit militair operationeel rechtelijk perspectief is deze benadering te verklaren aan de hand van de operationele taken van de troepen in het buitenland en de noodzaak het gezag en de controle over de troepen te kunnen blijven uitoefenen.

Aangezien de totstandkoming van statusregelingen de nodige tijd en inspanning vergen sluit het onderzoek af met het voorstel om de theorie over de status van troepen uitwerking te geven in wat Voetelink een 'Status-of-Forces Compendium' noemt. Hierin moeten op basis van jarenlange ervaringen de 'best practices' worden verzameld op het gebied van statusregelingen, die als bouwstenen kunnen dienen voor specifieke statusregelingen.
